

Дејана Каваја Станишић
Александра Поповић
Драгана Столић

*Ресурси интернета за
боље друштво: Отворена
наука – документи и извори*

2019.

Теме

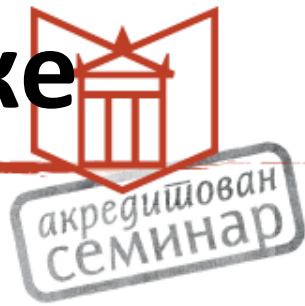
- Отворена наука
- Платформа за отворену науку Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС
- Платформа универзитета у Србији
- Отворени приступ
- План С
- Платформе за отворено образовање
- MOOC курсеви у отвореном приступу

Отворена наука

- Платформа је намењена свим учесницима у научно-истраживачкој делатности
- Односи се на резултате истраживачких пројеката и програма финансираних у целини или делимично из буџета Републике Србије

Реализација Отворене науке

- Отворени приступ научној литератури
- Доступност података прикупљених у научним истраживањима
- Транспарентност научне комуникације и методологије
- Развој дигиталне инфраструктуре која омогућава остварење ових претходних циљева

Реализација циљева отворене науке

- Примена ауторских права
- Примена права интелектуалне својине
- Комплетна заштита етичких норми

Бенефити отворене науке

- Већа видљивост научних резултата
- Већа повезаност науке и привреде
- Већа повезаност науке и друштва у целини
- Развој нових истраживања

Отворени приступ научним публикацијама

- Подразумева приступ научним публикацијама сваког корисника интернета без финансијских издатака
- Свако може да чита, преузима, чува , штампа и користи дигитални садржај публикација
- Обавеза је коректно навођење извора информација
- Садржај се користи у складу са припадајућом лиценцом

Шта је научна публикација

акредитован
семинар

- Чланци објављени у научним часописима
- Чланци објављени у зборницима радова
- Саопштења на научним скуповима објављени у изводу или целини
- Докторске дисертације
- Монографије

Пропис Министарства (1)

- Електронска копија научне публикације коначне, објављене верзије (уколико издавач допушта) у ОА
- Рецензирана верзија – прихваћена верзија за објављивање научне публикације у ОА
- Метаподаци научних публикација се депонују непосредно након публиковања у одговарајући институционални/ тематски/ национални репозиторијум

Пропис Министарства (2)

- Интегрални, пуни текст у ОА одмах, ако је то могуће
- Најкасније 12 месеци од дана објављивања у области природних, медицинских и технолошких наука
- Најкасније 18 месеци у друштвеним и хуманистичким наукама

Депонованье публикованих радова

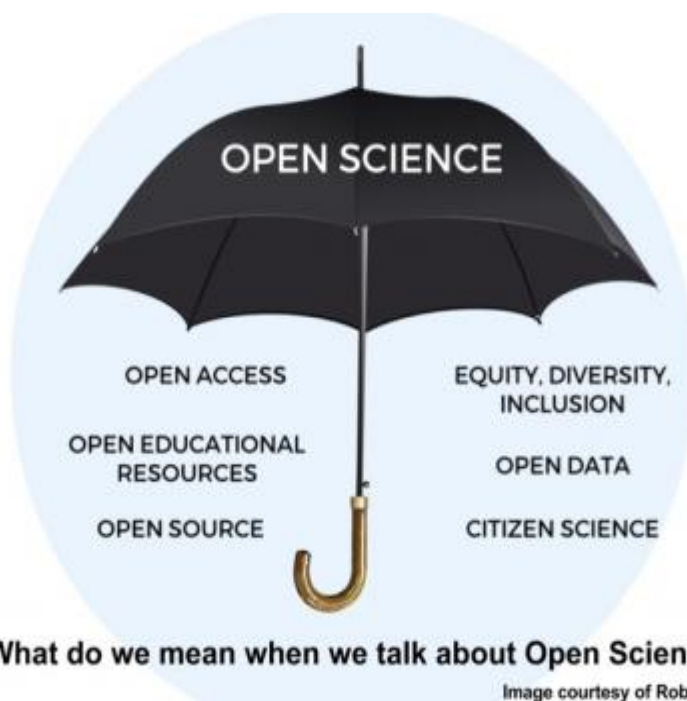
- Министарство првенствено подржава депонованье публикованих научних радова у дигиталне репозиторијуме уз поштовање ауторских права и права уступљених издавачу – Зелени отворени приступ.

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

- **Зелени отворени приступ** - *Green Open Access*
- **Златни отворени приступ** - *Gold Open Access*
- **Платинасти отворени приступ** - *Platinum Open Access*
- **Хибридни часописи**

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

- **Зелени отворени приступ (Green Road)** – депоновање научних публикација у институционалне репозиторијуме или друге архиве са отвореним приступом уз обавезну дозволу издавача којем је аутор пренео права.
- Ови архиви могу чувати верзије рада и пре рецензирања (*pre-print*) и после процеса стручног рецензирања (*post-print*) верзија.

О могућностима објављивања у режиму отвореног приступа више информација на веб страници [SHERPA/RoMEO](https://www.sherpa.ac.uk/romeo/)

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

- **Златни отворени приступ (Golden Road)** – непосредно објављивање радова од стране издавача у режиму отвореног приступа. Трошкове публиковања, издавач наплаћује или директно од аутора или индиректно од институције.
- Овај начин објављивања омогућава читаоцима приступ садржајима на интернет страницама издавача.

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

- **Платинасти отворени приступ** – *модел научног издаваштва који не наплаћује ни претплату ни накнаду од аутора. Трошкови публиковања покривени другим средствима-донације, волонтирање, грантови, субвенције..*
- **Већина научних часописа у Србији се објављује у режиму платинастог отвореног приступа.**

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

- **Хибридни часописи**- часописи који наплаћују претплату, односно трошкове пружања чланака, али омогућавају ауторима да додатним плаћањем накнаде за процесирање отворе приступ свом чланку.

******** овакав начин публиковања може **дуплирати** трошкове институције-први пут плаћањем **претплате** на целокупан часопис, а други пут на **објављивање** једног или више чланака у истом часопису. Феномен **double-dipping**.

ОТВОРЕНА НАУКА

Објављивање у режиму отвореног приступа

”Министарство ће препознати као оправдане трошкове објављивања у отвореном приступу (*APC- Article Processing Charges, BPC-Book Processing Charges*)наведене у оквиру буџета пројекта, а у складу са расположивим средствима. Министарство неће примити појединачне захтеве за надокнаду трошкова публикација (*APC, BPC*)”

ОТВОРЕНА НАУКА - ПЛАН С

акредитован
напр

cOAlition S
Making
Open Access
a reality
by 2020

A DECLARATION OF COMMITMENT
BY PUBLIC RESEARCH FUNDERS

<http://scieur.org/coalition-s>

ОТВОРЕНА НАУКА - ПЛАН С

ОТВОРЕНИ ПРИСТУП МОРА ПОСТАТИ СТВАРНОСТ

План С-иницијатива за отворени приступ 2018.

- План С -подржан од стране међународног конзорцијума организација за финансирање истраживања (с**OA**lition S)
- Од **2020.** године, научни резултати финансирани из јавних фондова морају да се публикују у ОА часописима или платформама.

Зашто мора?

Издавачи-ауторска права-монопол

“Pay to read”

“Pay to publish”

ОТВОРЕНА НАУКА - ПЛАН С

Зашто обавезна транзиција ка ОА?

Аутори преносе ауторска права на издавача, а универзитети плаћају приступ радовима које су написали, рецензирали и уредили њихови запослени?! **Бизнис модел! Профит!**

***АУТОРИ МОРАЈУ ЗАДРЖАТИ АУТОРСКА ПРАВА**

ОТВОРЕНА НАУКА - ПЛАН С

10 ПРИНЦИПА

1. Аутори задржавају ауторска права над својим публикацијама без икаквих ограничења CC BY лиценци.
2. Финасијери истраживања ће дефинисати јасне критеријуме које ће квалитетни часописи у ОА и платформе отвореног приступа морати да испуне.
3. Ако квалитетни часописи или платформе још увек не постоје, финасијери ће координираниом акцијом подстаћи њихово успостављање.
4. Трошкове објављивања у ОА сносиће финансијери истраживања или универзитети, а не сами истраживачи.
5. Процедуре трошкова објављивања у ОА су стандардизоване, а висина ограничена.

10 ПРИНЦИПА

6. Финансијери истраживања ће од универзитета, истраживачких организација и библиотека захтевати да ускладе своје политике и стратегије у погледу транспарентности.
7. Наведени принципи ће важити за све типове научних публикација , осим за монографије и књиге где може бити дужи од 1. јануара 2020. године.
8. Признаје се значај отворених архива и репозиторијума који садрже резултате научних истраживања због њихове функције дугорочног архивирања.
9. Хибридни модел публикувања није компатибилан с наведеним принципима.
10. Финансијери истраживања ће пратити усклађеност са принципима и санкционисати њихово непоштовање.

ОТВОРЕНА НАУКА - ПЛАН С

Реакције

Издавачи:

- велики-изразито негативно
- асоцијације- помирљиво
- мали издавачи-повећање трошкова због XML

Истраживачи:

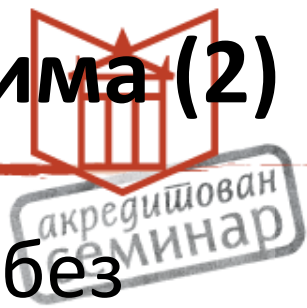
- **Институционално**- снажна подршка
- **Индивидуално** – колизија са критеријумима за напредовање

Отворени приступ примарним подацима

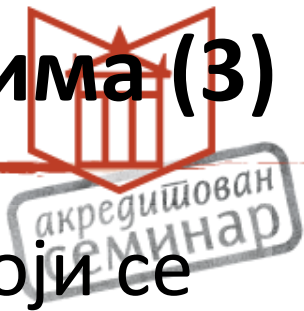
- Министарство препоручује да се омогући отворени приступ примарним подацима прикупљеним током истраживања
- Приступ се омогућава непосредно након објављивања резултата добијених на основу тих података у публикацији
- Увек постоји законско или етичко ограничење или ако су подаци поверљиви

Отворени приступ примарним подацима (2)

- Подразумева право сваког појединца да без финансијских издатака преузима, чува и дистрибуира податке, као и да их користи, модификује и надограђује без обавезе да за то тражи дозволу њихових аутора или власника
- Обавеза је коректно навођење извора информација и коришћење података уз поштовање припадајуће лиценце

Отворени приступ примарним подацима (3)

- Изузеци су поверљиви подаци или они који се сматрају пословном тајном
- Примарни подаци који се користе као заштита интелектуалне својине

Циљ архивирања прим. података

- Обезбеђивање њиховог трајног чувања
- Омогућеност накнадних провера или поновног коришћења у другим истраживањима

Шта се дешава после архивирања прим. података

- Могу бити затворени
- Могу бити доступни искључиво припадницима уско дефинисане групе истраживача у некој области
- Могу бити јавно доступни

Обавезе научних институција

- Универзитети и научноистраживачки институти који нису у саставу универзитета имају обавезу да у року од 6 месеци дефинишу и усвоје платформе за отворену науку, а у складу са овом Платформом

Дигитални репозиторијуми

- Дигитални репозиторијум је систем електронских сервиса који омогућава архивирање, трајно чување, јавну презентацију и дисеминацију различитих врста научних резултата.

Дигитални репозиторијуми (2)

- То је дигитална база интегралних докумената који представљају резултате научног рада и библиографских метаподатака који их описују (наслови, имена аутора, имена уредника, место и година објављивања, годиште, свеска, пагинација, кодна ознака пројекта, ISBN, ISSN, DOI, ORCID iD)

Дигитални репозиторијуми (3)

- Скуп метаподатака који се уносе у базу података зависи од типа научног рада који се депонује.
- Метаподаци су јавно доступни
- Приступ интегралном документу је у складу са ауторским правима или другим законским ограничењима.

Дигитални репозиторијуми (4)

- Технички стандарди који обезбеђују интероперабилност
- Постојање OAI-PMH (Open Archive initiative Protocol for Metadata harvesting)
- Метаподаци морају бити структурирани у складу са Dublin Core стандардом
- Сви јавно доступни резултати депоновани у репозиторијуме морају бити заштићени машински читљивим Creative Commons (CC) лиценцама

Препорука СС лиценце

- Сви радови објављени у Златном отвореном приступу морају да буду објављени у складу са Creative Commons лиценцама
- Препоручује се да радови за које су плаћени трошкови објављивања у отвореном приступу буду објављени под СС лиценцама (**CC BY 4.0** или **CC BY SA 4.0**)

Адресе дигиталних репозиторијума

- Zenodo (<https://zenodo.org>)
- Figshare (<https://figshare.com/>)

Zenodo (1)

zenodo

biology

Upload Communities

Log in Sign up

On May 16th Zenodo suffered an incident with our database infrastructure causing significant downtime. See more [about it in our blog post](#).

Recent uploads

May 21, 2019 (v1) Presentation Open Access

View

A mechanism for winter sea ice opening north of Svalbard

Herbaut Christophe; Houssais Marie-Noëlle; Blaizot Anne Cécile

Oral presentation at the Arctic Sub-Arctic Ocean Fluxes (ASOF) workshop. Copenhagen, April 24-26, 2019.

Uploaded on May 21, 2019

Zenodo (2)

Found 39249 results.

< 1 2 3 4 5 6 7 8 9 >

Sort by: Best match asc.

November 28, 2016 (v1) Dataset Open Access View

Supplementary material 1 from: Dong Y, Zhu L, Bai Y, Ou Y, Wang C (2016) Complete mitochondrial genomes of two flat-backed millipedes by next-generation sequencing (Diplopoda, Polydesmida). ZooKeys 637: 1-20. <https://doi.org/10.3897/zookeys.637.9909>

Dong, Yan; Zhu, Lixin; Bai, Yu; Ou, Yongyue; Wang, Changbao;

Supplementary tables :

Uploaded on September 21, 2017

November 28, 2016 (v1) Figure Open Access View

Figure 2 from: Dong Y, Zhu L, Bai Y, Ou Y, Wang C (2016) Complete mitochondrial genomes of two flat-backed millipedes by next-generation sequencing (Diplopoda, Polydesmida). ZooKeys 637: 1-20. <https://doi.org/10.3897/zookeys.637.9909>

Dong, Yan; Zhu, Lixin; Bai, Yu; Ou, Yongyue; Wang, Changbao;

Figure 2 - Sequences of the non-coding region in *Asiomorpha coarctata*, primary structures of tandemly repeated regions (11.4 × 38 bp).

Zenodo (3)

March 27, 2019

[Journal article](#) [Embargoed Access](#)

Invasive round goby *Neogobius melanostomus* has sex dependent locomotor activity and is under-represented in catches from passive fishing gear compared with seine catches

Žák, J; Jůza, T; Blabolil, P; Baran, R; Bartoň, D; Draštík, V; Frouzová, J; Holubová, M; Ketelaars, H A M; Kočvara, L; Kubečka, J; Mrkvička, T; Muška, M; Říha, M; Sajdlová, Z; Šmejkal, M; Tušer, M; Vašek, M; Vejřík, L; Vejříková, I; Wagenvoort, A J

Citation:
Žák, J., Jůza, T., Blabolil, P., Baran, R., Bartoň, D., Draštík, V., Frouzová, J., Holubová, M., Ketelaars, H. A. M., Kočvara, L., Kubečka, J., Mrkvička, T., Muška, M., Říha, M., Sajdlová, Z., Šmejkal, M., Tušer, M., Vašek, M., Vejřík, L., Vejříková, I., Wagenvoort, A. J., J. 2018 Invasive round goby *Neogobius melanostomus* has sex dependent locomotor activity and is under-represented in catches from passive fishing gear compared with seine catches. *J. Fish Biol.* 93:147–152. DOI: 10.1111/jfb.13646

Invasive

15 views
4 downloads
[See more details...](#)

Views ?	15
Downloads ?	4
Data volume ?	3.6 MB
Unique views ?	11
Unique downloads ?	2

[More info on how stats are collected.](#)

2
[See more details](#)

Tweeted by 2
On 1 Facebook pages
6 readers on Mendeley

Files

Figshare

Browser interface showing the Figshare website. The address bar displays <https://figshare.com>. The page includes a cookie notice: "This website uses cookies to help you have a better on-line experience. By using this website, you are agreeing to the use of cookies as explained in our [privacy policy](#)." and an "Accept cookies" button.

Browse

Search on figshare...

Log in

Sign up

store, share, discover **research**

get more citations for all of the outputs of your academic research
over 5000 citations of figshare content to date

ALSO FOR INSTITUTIONS & PUBLISHERS

"figshare wants to open up scientific data to the world" **WIRED**

ROAR <http://roar.eprints.org/>

Browser address bar: roar.eprints.org

Registry of Open Access Repositories

Home About Search Search Content Browse

Login | New Entry | Create Account

Search

Welcome to the Registry of Open Access Repositories

Notice:

We had a major storage controller failure, which led to the harvesting service failing. We are in the process of recovering data and restarting the harvesting. This failure only affects the tracking of content growth. New repostories should continue to be registered as they are all being fully processed as previously.

We are doing everything we can to bring the service back to normal and we apologise for the interruption to the service.

The aim of ROAR is to promote the development of open access by providing timely information about the growth and status of repositories throughout the world. Open access to research maximises research access and thereby also research impact, making research more productive and effective. [More information...](#)

Any Country Any Software Any Repository Type Sort by number of records Search

Displaying results 1 to 20 of 4728.

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | [Next](#)

Export 4728 results as Activity table Export

RSS 1.0 Atom RSS 2.0

Search Content Graphical analysis

ROAR

Registry of Open Access Repositories

Home About Search Search Content Browse

Login New Entry Create Account

Country matches any of "Serbia"

Serbia (14) Any Software Any Repository Type Sort by number of records Search

Export 14 results as Activity table Export

RSS 1.0 Atom RSS 2.0

Search Content Graphical analysis

1. Deposit Activity

[Cherry - Repository of the Faculty of Chemistry, University of Belgrade](#) (unknown number of records) [University of Belgrade Faculty of Chemistry - 3 December 2018](#) [Record Details](#)

Open DOAR

The screenshot shows the OpenDOAR website in a web browser. The browser's address bar displays 'v2.sherpa.ac.uk/opendoar/'. The page features a blue header with the 'OpenDOAR' title and a navigation menu with links: 'Browse', 'Search', 'Statistics', 'Policy Tool', 'Our APIs', 'Suggest', and 'Admin'. Below the header, the main content area is titled 'Directory of Open Access Repositories' and includes a description: 'OpenDOAR is a global directory of Open Access repositories and their policies.' A search bar with the placeholder 'Search for a repository' and a 'Search' button is present. Further down, a paragraph states: 'OpenDOAR is the quality-assured global directory of academic open access repositories. It enables the identification, browsing and search for repositories, based on a range of features, such as location, software or type of material held.' A link 'Read more...' is provided. The footer contains three service boxes: 'Open access services from Jisc' (with a green 'SERVICES' label), 'SHERPA Services' (with a green 'SERVICE' label), and 'Managing open access costs' (with a purple 'GUIDE' label).

v2.sherpa.ac.uk/opendoar/

Most Visited Getting Started Free Hotmail The Second Global W... Web Slice Gallery Capture Reference

Jisc Digital Resources > Open Access

OpenDOAR

Browse Search Statistics Policy Tool Our APIs Suggest Admin

Directory of Open Access Repositories

OpenDOAR is a global directory of Open Access repositories and their policies.

Search for a repository

OpenDOAR is the quality-assured global directory of academic open access repositories. It enables the identification, browsing and search for repositories, based on a range of features, such as location, software or type of material held.
[Read more...](#)

SERVICES

Open access services from Jisc

Services to support open access

SERVICE

SHERPA Services

Helping authors and institutions make informed and confident decisions in

GUIDE

Managing open access costs

A guide from Jisc

Претрага Европа по платформама

File Edit View History Bookmarks Tools Help

Универзитетска библиотека (713) Roundcube Webmail :: Inbox (236) - popovic@unilib.rs Vinar Browse by Country and Region Wikimedia Commons

v2.sherpa.ac.uk/view/repository_by_country/150.software_name.html Search

Most Visited Getting Started Free Hotmail The Second Global W... Web Slice Gallery Capture Reference

Jisc Digital Resources > Open Access

OpenDOAR

Browse Search Statistics Policy Tool Our APIs Suggest Admin

Browse by Country and Region

Export as Multiline CSV Export

Countries by Region (1896)

- Europe (1896)
 - Eastern Europe (350)
 - Northern Europe (473)
 - Southern Europe (536)
 - Western Europe (537)

View: by Name | **by Software** | Statistics

Jump to: CONTENTdm DSpace DigiTool Digibib Digital Commons Diva-Portal Drupal EPrints Equella

Fedora Fez Greenstone HAL MyCoRe OPUS Omeka Open Repository Other PURE SciELO VITAL

Wildfire dLibra invenio islandora

Србија

Digital Repository of the University of Tuzla (PHAIDRA)	Type Institutional	Software Fedora	Country Bosnia and Herzegovina
Digital repository of the University of Belgrade	Type Institutional	Software Fedora	Country Serbia
E-theses of the University of Tuzla (PHAIDRA)	Type Institutional	Software Fedora	Country Bosnia and Herzegovina
EASY	Type Aggregating	Software Fedora	Country Netherlands
Forced Migration Online Digital Library	Type Disciplinary	Software Fedora	Country United Kingdom
GAMS - Asset Management System for the Humanities	Type Disciplinary	Software Fedora	Country Austria
HZSK Repository	Type Institutional	Software Fedora	Country Germany
Institutional Repository of the General Jonas Zemaitis Military	Type Institutional	Software Fedora	Country Lithuania

Дигитални репозиторијум УБ

The screenshot shows a web browser window displaying the OpenDOAR page for the Digital repository of the University of Belgrade. The browser's address bar shows the URL `v2.sherpa.ac.uk/id/repository/2964`. The page header includes the Jisc logo and navigation links for Digital Resources and Open Access. The main heading is "OpenDOAR" with a navigation menu containing "Browse", "Search", "Statistics", "Policy Tool", "Our APIs", "Suggest", and "Admin". Below this, the title "Digital repository of the University of Belgrade" is displayed. A section titled "Repository Information" contains the following details:

Repository Name	Digital repository of the University of Belgrade (PHAIDRA) [English]
Repository Type	Institutional
Description	This is the digital repository which archives the output of the whole University, to secure them permanently and to make them accessible worldwide. PHAIDRA (Permanent Hosting, Archiving and Indexing of Digital Resources and Assets) is system for permanent archiving, indexing and use of digital objects of the University of Belgrade. The interface is available in German, English, Italian and Serbian.
Repository URL	https://phaidrabg.bg.ac.rs/
Software Name	Fedora

НаПОН

- Национални портал Отворене науке
- <http://www.open.ac.rs/>
- Овај портал се реализује у оквиру Erasmus+ пројекта **BEOPEN** као будуће чвориште отворене науке у Србији. Портал ће објединити каталоге научне продукције српских универзитета и пласирати их истраживачима, надлежним органима, индустрији и друштву у целини.

НаПОН

[ДОН 2018](#) [Политика](#) [Репозиторијуми](#) [Подаци](#) [Речник](#) [Вести](#)

Усвојене институционалне политике отворене науке

Институције које су усвојиле институционалне политике

9. април 2019.

Open Science Trainer Bootcamp у Београду

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 23. април 2019.

5. април 2019.

Како испунити обавезе у вези са отвореним приступом у пројектима Х2020?

курс и вебинар

3. фебруар 2019.

[Прикажи све вести »](#)

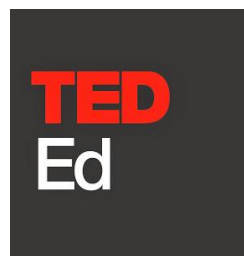
ОТВОРЕНА НАУКА

www.edx.org

www.coursera.org

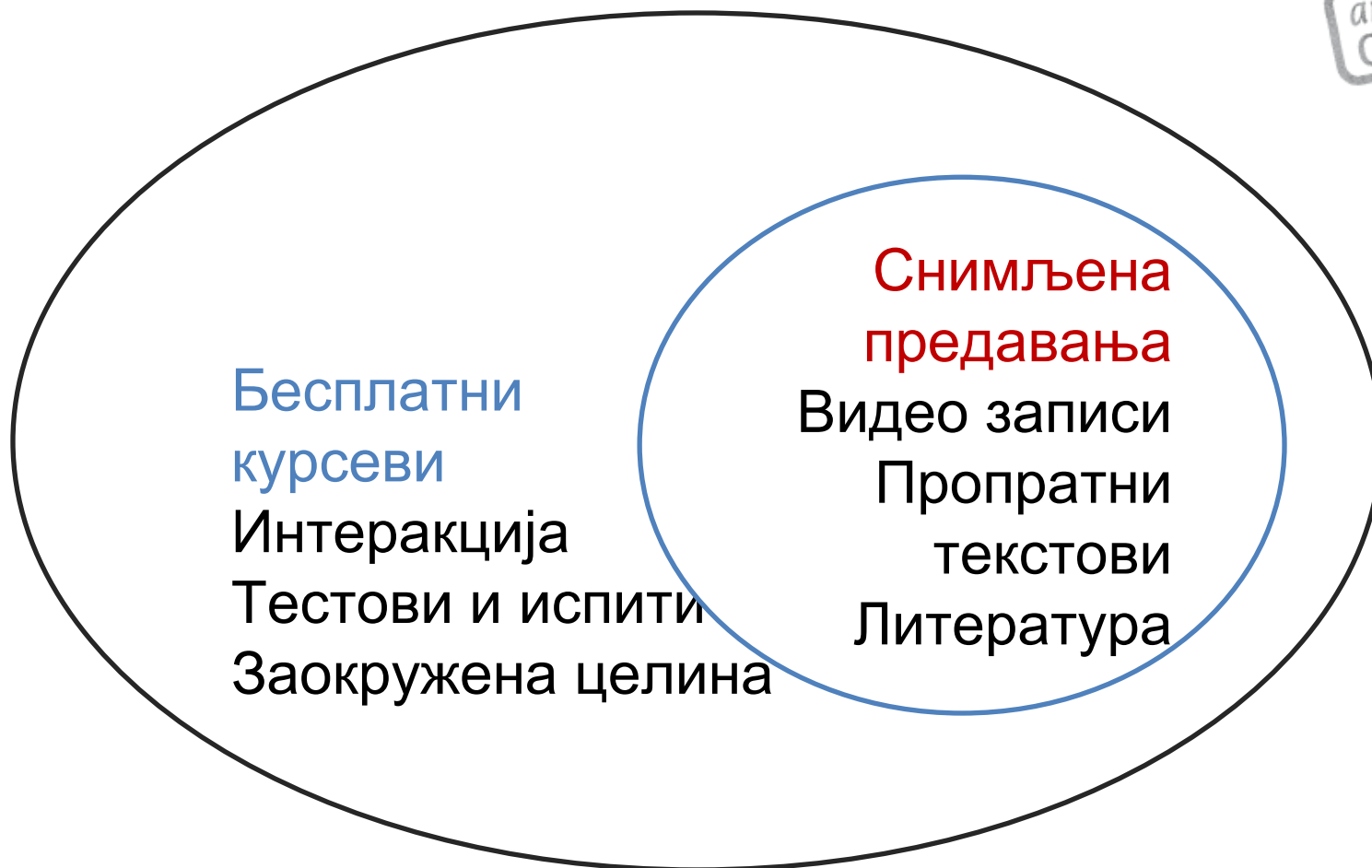
At TED we believe that education is the ultimate idea worth spreading.

Отворено образовање

- Бесплатно образовање
- Престижни универзитети
- Квалитет

Отворено образовање

Количина доступног материјала и
временски приступ

Отворено образовање

- Видео лекције
- Према сопственом времену
- Есеји, лабораторија, вежбе
- Тренутне оцене
- Учење кроз сарадњу

*“Будућност је већ овде – само није равномерно
распоређена”*

Вилијам Гибсон, писац и оснивач „сајбер-панка“

- kavaja@unilib.rs
- popovic@unilib.rs
- stolic@unilib.rs